

Є.В. КОЗЯТИНСЬКИЙ***Національний університет біоресурсів і природокористування України*

ПАРАЗИТОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ В РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ВОДОЙМАХ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Наведено результати власних досліджень за 2012 рік щодо паразитарних захворювань риби в природних та штучних водоймах Хмельницької області. Визначено, що в рибпромислових водоймах області циркулює 10 видів збудників інвазійних хвороб, з яких найбільше поширення набули трематоди та крустацеози.

Ключові слова: риби, екстенсивність інвазії, трематоди, крустацеози

Збільшення об'ємів вирощеної риби, виробництва рибних продуктів, забезпечення високої їх якості як харчових продуктів залежить від ветеринарно-санітарного стану водних об'єктів. Тому у сучасних екологічних умовах виникає нагальна потреба у вивченні епізоотичного стану в природних та штучних водоймах для встановлення і прогнозування хвороб промислових риб України [1].

Найбільш поширеними є інвазійні хвороби риб, які наносять значних економічних збитків рибним господарствам. Вони є причиною зниження темпу росту риби, репродуктивних властивостей, масової загибелі, а також погіршення якості рибної продукції [2, 3].

Поширенню інвазій у рибницьких господарствах обумовлено рядом причин, з яких основними є: безконтрольні перевезення риби з метою акліматизації; накопичення у водоймах збудників хвороб, їх носіїв і проміжних хазяїв; порушення карантинних, рибницько-меліоративних і ветеринарно-санітарних заходів; недостатня кількість та ефективність лікувально-профілактичних препаратів і дезінфектантів [4, 5].

Важливим є вивчення епізоотичного стану в природних та штучних водоймах, щоб в разі виникнення захворювання риб забезпечити своєчасне проведення лікувально-профілактичних заходів з метою стабілізації епізоотичного стану в регіоні [6].

Мета досліджень полягала у вивченні епізоотичної ситуації паразитарних захворювань риб у природних та штучних водоймах Хмельницької області.

Методи дослідження. Дослідження проводили на базі Хмельницької зональної спеціалізованої державної лабораторії ветеринарної медицини з хвороб прісноводних риб і інших гідробіонтів упродовж 2012 року.

Паразитологічні та патоморфологічні дослідження риб, вилучених із природних і штучних водойм області, проводили загальноприйнятими методами та методиками [7].

Результати дослідження. Як показали результати дослідження на території Хмельницької області нараховується 2167 природних і штучних водойм різних форм власності, із них орендованих 899, в яких займаються вирощуванням товарної риби.

* Науковий керівник, доктор ветеринарних наук, професор – Н.М. Сорока

У 2012 році риба була досліджена з 144 рибогосподарств області. Повному паразитологічному дослідженню було піддано 1298 риб, із них 427 інвазовані різними збудниками (табл. 1).

Таблиця 1

Інвазованість риби за 2012 рік

Досліджено риб	Із них інвазовано	% виявлених	Виявлено збудників	II мін-макс	EI мін-макс
1298	8	1,9	<i>Ichthyophthirius multifiliis</i>	-	100
	28	6,6	<i>Caryophyllaeus fimbriceps</i>	2,5-14,2	16,6-100
	13	3,0	<i>Khawia sinensis</i>	2-14	10,5-100
	3	0,7	<i>Ligula intestinalis</i>	1-1,5	12-66,6
	46	10,8	<i>Posthodiplostomum cuticola</i>	25-53	100
	235	55,0	<i>Diplostomum spathaceum</i>	2-33,5	13,3-100
	4	0,9	<i>Philometroides lusiana</i>	6,75	80
	27	6,3	<i>Lernaea cuprinacea</i>	2,5-6	10-100
	54	12,7	<i>Argulus foliaceus</i>	2,12-6	30-100
	9	2,1	<i>Sinergasilus lienii</i>	5-41,5	20-100
Всього 427					

Аналізуючи отримані результати паразитологічних досліджень, слід відмітити, що поширеною групою збудників є диплостоми – *Diplostomum spathaceum*. Цей збудник був виявлений у 235 риби, що становить 55 %. Екстенсивність інвазії склала від 13,3 до 100 %, інтенсивність інвазії – від 2 до 33,5 збудників на одну рибу. *Posthodiplostomum cuticola* було виявлено у 46 риб, що склало 10,8 %. Екстенсивність інвазії склала 100 %, інтенсивність інвазії – від 25 до 53 збудників на одну рибу (рис. 1, 2).

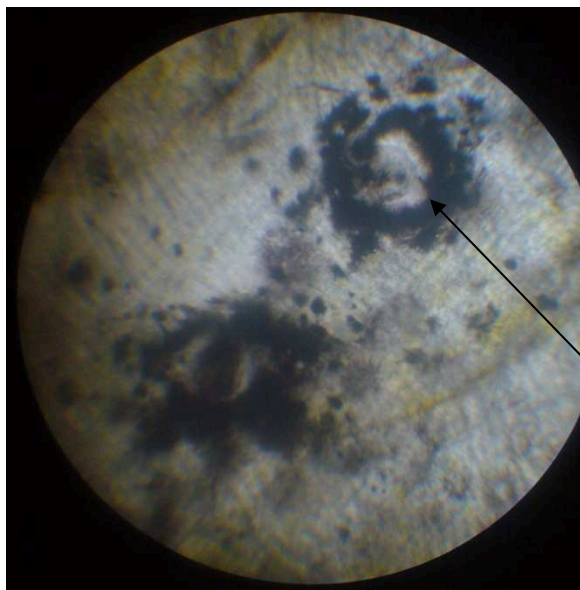
Рис. 1. *Posthodiplostomum cuticola*



Рис. 2. *Diplostomum spathaceum*

У другу групу увійшли збудники крустацеозів. Так, *Argulus foliaceus* виявлено у 54 риb, що склало 12,7 %. Екстенсивність інвазії становила від 30 до 100 %, інтенсивність інвазії – від 2 до 6 збудників на одну рибу. *Lernaea cyprinacea* виявлено у 27 риb, що становить 6,3 % Екстенсивність інвазії склала від 10 до 100 %, інтенсивність інвазії – від 2,5 до 6 збудників. *Sinergasilus lieeni* виявляли у 9 риb, що склало 2,1 %. Екстенсивність інвазії склала від 20 до 100 %, інтенсивність інвазії – від 5 до 41,5 збудників на одну рибу (рис. 3, 4).

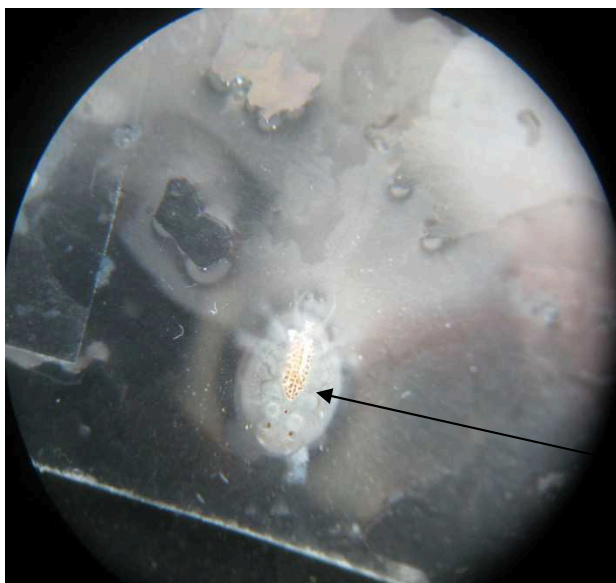
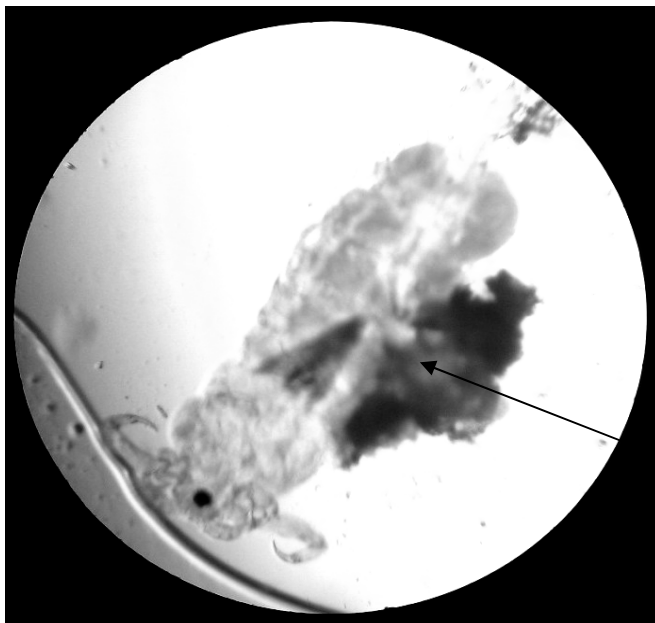


Рис. 3. *Argulus foliaceus*

Рис. 4. *Sinergasilus lienii*

У третю групу увійшли збудники цестодозів. Так, *Caryophyllaeus fimbriceps* виявляли у 28 риб, що склало 6,6 %. Екстенсивність інвазії склала від 16,6 до 100 %, інтенсивність інвазії – від 25 до 14,2 збудників на одну рибу. *Khawia sinensis* виявлено у 13 риб, що склало 3 %. Екстенсивність інвазії становила від 10,5 до 100 %, інтенсивність інвазії – від 2 до 14 збудників. *Ligula intestinalis* виявляли у 3 риб, що становило 0,7 %. Екстенсивність інвазії склала від 12 до 66,6 %, інтенсивність інвазії – від 1 до 1,5 збудників на одну рибу.

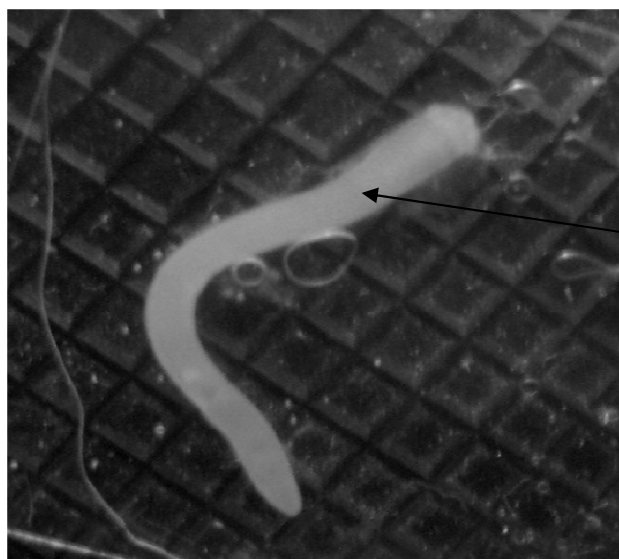
Рис. 5. *Khawia sincusis*



Рис. 6. *Ligula intestinalis*

У четверту і п'яту групи увійшли відповідно збудники *Ichthyophthirius multi-*
liis та *Philometroides lusiana* – 8 і 4 риб, що склало 1,9 і 0,9 % відповідно (рис. 7, 8).

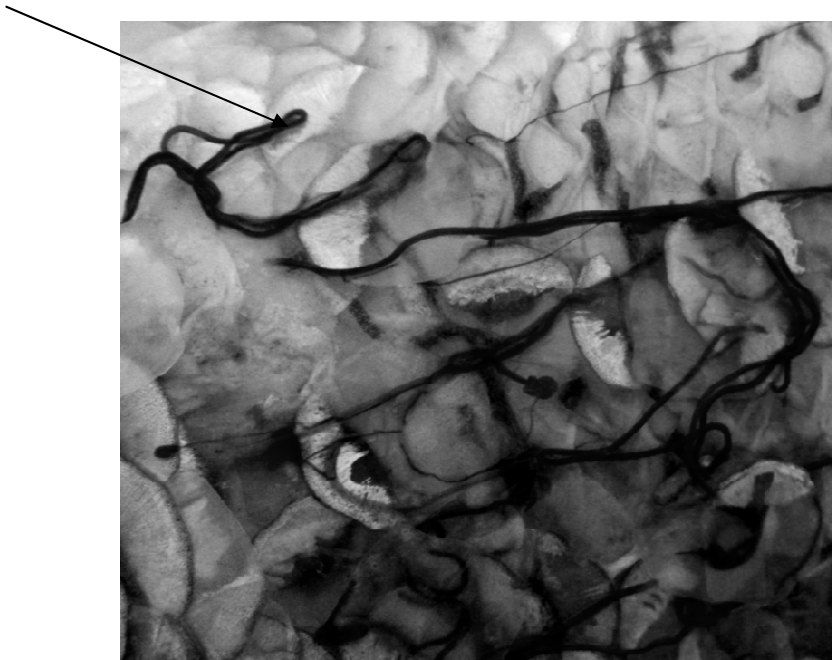


Рис. 7. *Philometroides lusiana*



Рис. 8. *Ichtyophthirius multifiliis*

Висновки

У рибогосподарських водоймах Хмельницької області виявлені збудники 10 видів паразитарних захворювань риби.

Найбільш поширеними є трематоди – *Diplostomum spathaceum*, *Posthodiplostomum cuticola*, крустацеї – *Argulus foliaceus*, *Lernaea cuprinacea* і цестоуди – *Caryophyllaeus fimbriceps*.

Найменш поширеними збудниками є: *Ichtyophthirius multifiliis* та *Philometroides lusiana*.

Список використаної літератури

1. Бучацький Л. П. Актуальність проблем канцерогенезу у риб / Л. П. Бучацький // Наукові записки Київського національного університету ім. Шевченка. – 2004. – Т.2. – С. 58–65.
2. Ихтиопатология / Н. А. Головина [и др.] под. ред. Н. А. Головиной, О.Н. Багера. – М.: Мир, 2003. – 448 с.
3. Головина Н. А. Особенности течения эпизоотии у рыб на рыбноводных предприятиях и их связь с природными очагами заболеваний // Эпизоотический мониторинг в аквакультуре: состояние и перспективы: расшир. материалы Всерос. науч.-практ. конф.-семинара, 13–14 сентября 2005 г. / Мин-во с.-х. Рос. Федерации. – М.: 2005. – С. 30–34.
4. Лысенко А. А. Ассоциативные заболевания прудовой рыбы при интенсивном рыборазведении в прудовых хозяйствах Краснодарского края // Матер. докл. науч. конф. «Теория и практика борьбы с паразитарными болезнями (зоонозы)». – М., 2002. – Вып.3. – С. 205–206.
5. Сапожников Г. И. Ветеринарное обслуживание рыбоводства России / Г.И. Сапожников, В.А. Седов // Ветеринария. – 2001. – №2 – С. 3–8.
6. Циц В. П. Ихтиопатологічна ситуація річок Дністер та П. Буг на території Хмельницької області / В.П. Циц, Є.В. Козятинський // Рибник. – 2011. – № 6(9) – С. 27–29.
7. Биховская-Павловская И. Е. Паразиты рыб. Руководство по изучению. – Л.: Наука, 1985. – С. 90–96.

ПАЗАРИТОЛОГИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ В РЫБОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ВОДОЕМАХ ХМЕЛЬНИЦКОЙ ОБЛАСТИ / Е. В. Козятинський

Наведено результати власних досліджень за 2012 рік по паразитарним захворюванням риби в природних і штучних водоймах Хмельницької області. Визначено, що в рибпромислових водоймах області циркулює 10 видів возбудителів інвазивних захворювань, з яких найбільше поширення отримали трематоди і кривощелепні.

Ключові слова: риби, екстенсивність інвазії, трематоди, кривощелепні

PARASITOLOGICAL SITUATION FISHERY PONDS KHMELNITSKY REGION / E. Koziatyns'kyi

The results of the research in 2012 on parasitic diseases of fish in natural and artificial reservoirs of Khmelnytsky region. Determined that there are 10 species of pathogens invasive disease circulating in fishing waters. The most widespread are trematodes and crustaceosis.

Key words: fish invasion extensity, trematodes, crustaceosis.

Рецензент – кандидат ветеринарних наук О. П. Литвиненко